Обраћање високог представника Валентина Инцка поводом обиљежавања Међународног дана сјећања на жртве холокауста

Вриједи изговорена ријеч.

Јеврејска општина, Сарајево, 26. јануара 2018. године

Грађане штити закон

Даме и господо,

Постоје два начина да се одговори на дириговане и опасне нападе на грађанске вриједности утемељене на људској пристојности и инклузивности. Један је апстрактан, други је практичан.

Апстрактан одговор је артикулисање увјерљивих аргумената који говоре у прилог концензусу и сарадњи.

Ово је важно из разлога што је барбаризам који је довео до холокауста, барбаризам који је донио невоље различитим друштвима од почетка људске историје, барбаризам којем је и ова земља била свједок током деведесетих – тај барбаризам је започео ријечима.

А када се ради о првој реакцији, таквом барбаризму се треба супротставити ријечима.

Они који се користе прикладним општим појмовима – који своју политичку реторику заснивају на предрасудама и несигурности – њима се мора противрјечити. Њихове тврдње морају да се оспоравају противаргументима којима се јасно износи моћ коју има толеранција и снага која извире из различитости.

Друга врста одговора је практичне природе.

Закони се доносе како би се обезбиједила права грађана и ограничила свака тенденција моћних да краду, лажу или застрашују.

Лидери који раде само у сопственом интересу ће увијек покушати да заобиђу закон – они ће оцрнити правосудни систем. Нажалост, у Босни и Херцеговини постоји традиција која сеже у вријеме прије рата и која подржава циничан став да се закон увијек може преварити или поткупити.

Тај став мора да се промијени.

Енглески хуманиста Томас Мор, велики пријатељ Ерасмуса, био је – док није пао у немилост – најближи савјетник Хенрија VIII. Али, када је дошло до тога да мора бирати између краља и закона, аргумент који је дао Мор био је јасан: “Ако се ријешите свих закона, а враг дође да вас тражи – гдје ћете да се сакријете?”

Грађани Босне и Херцеговине били су током протеклих стотињак година приморани да пречесто размишљају о овом питању, и у том смислу, не требам посебно да наглашавам специфично искуство Јеврејске заједнице која је преживјела бол и прогон у једном општем колапсу морала и закона.

Но, чини се као да једноставно не можемо извући поуке из прошлости – јавни дискурс и даље “прљају” штетне претпоставке које се односе на моћнике, јер и даље постоји увјерење да моћници могу да раде што желе, да могу да користе полуге шовинизма и етничког неповјерења, а да за то не сносе никакве правне посљедице.

То ће се промијенити када грађани одлуче да се мора промијенити.

Надам се да ће грађани ускоро да донесу такву одлуку.

Увјерен сам да хоће, јер знам да у овом друштву има праведности.

Да, има оних који ће да чине зло и оних који ће да стоје по страни када се чини зло.

Али, има и много других који знају разлику између добра и зла – грађана који јасно и непоколебљиво у својим комшијама и сународњацима не виде само ознаку и етикету него људско биће.

Постоје људи који разумију и цијене достојанство свакога грађанина и који разумију да то достојанство може и мора да заштити владавина права.

Средином прошлог вијека, моја земља је била под влашћу људи који су побркали појмове шовинизма и патриотизма и који су сматрали да је закон инструмент за постизање политичких циљева. Знамо злочине које су починили ти људи.

Пријетњу грађанима Босне и Херцеговине данас представљају они који бркају нетолеранцију са снагом, а увјерења са интелигенцијом.

На ову пријетњу мора да се одговори.

Наш задатак је да радимо заједно са онима који граде суверено демократско и инклузивно друштво потпуно интегрисано у европску породицу, да би добро побиједило. А ја сам увјерен да хоће.

Хвала вам.